

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban dítvéve:

Egész évre . . . 8 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 „ — „

Helyben házhoz hordva:

Egész évre . . . 10 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 frt 50 kr.

Vidékre postán szállítva:

Egész évre . . . 12 frt — kr.
Negyedévre . . . 3 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

M megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáca u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, október 19.

Képviselő és követ.

Visszaemlékszem a lefolyt választások egyik kedélyes epizódjára, az Ugron Gábor levelére, melyet Veisz Berthold jelölése ellen írt az ő székely atyafiaihoz. A góbé fej kaptájára írt józsi levél elég drasztikus, de igen csattanós intelemmel végződött »ne tegyétek kedves atyámfiai legszentebb jogotok gyakorlását — marhasárrá.«

Veisz Berthold képviselő lett. Hogy mennyibe került, kinek mi köze hozzá? s hogy annak a székely kerületnek valaha valamiben számítani lehetne Veisz urra, azt sem hiszem. Veisz ur vett, a székelek adtak, az üzlet liquidálva van. Képviselő lett tehát Veisz ur, követ nem lett volna soha.

Ebből a példából is könnyű megérteni a képviselő és követ közötti különbséget. Annnyira különbözik éppen a követ a képviselőtől, mint felső-bükki Nagy Pál, Veisz Bertholdtól.

Elég szép distanczia.

Régen kiválasztotta a megye kebeléből azt, aki érdemes volt a megtisztelésre, aztán megbizással felküldte, hogy képviselje. Ma kiválaszt a jelölt ur egy kerületet, megveszi és viseli a saját képét.

Csak az a sajátságos aztán, hogy mégis mi fizetjük azt a társaságot, melyben a legszerényebb inkompatibilis ur is legalább 8—10 tilos üzletet egyesít magában.

Badar elven faragtak képviselőt a követből. Azt mondták, hogy minden egyes

mandátumos az egész ország követe s így nem diktálhat neki saját választó kerülete semmit. Ma megválasztják ellenzéki programmal, holnap átlép a kormány-pártba, s teszi ezt annak a kerületnek mandátuma alapján, amelyik törzs ellenzéki s mint ellenzékit választotta őt meg.

Hát mire való akkor a választás? Hol a kapocs, mely a törvényhozást a szavazókkal összeköti? Ki hozza így a törvényeket? Az a négyszáz ember 18 millió számára? Miért kötelezi aztán azt a 18 milliót a négyszáznak szavazata, ha az a 18 millió absolute ki van zárva abból, hogy az a 400 szavazat, mely az ő nevében történik, irányíthassa?

Biz ez a pénzen szerzett mandátum, nem irányítható szavazataival nem parlamentárizmus, hanem basa rendszer, alkotmányos hájjal megkenve.

Hova tovább belátja ezt mindenki, és segíteni igyekszik rajta.

Egyik megye a választások tisztasága érdekében intézkedik, midőn a legszigorubban szabja ki a fuvar bért s kizárja a vesztegetést. Így érvényesülhet majd a megbízható elem. A másik megye pedig ki akarja venni a jelölő monopoliumot a központ kezéből és maga kebeléből, ismert, érdemes embereket kíván kerületeiben jelölni. Ez még fontosabb a parlamentárizmusnak a végső zülléstől való megmentésére.

Mert a mostani parlamentáris rendszer valóban alkotmányos, csakis a tiszta választások által, ismert megbízható képviselők küldése mellett képzelhető el.

Ki kell venni végre a börze hatalmából a képviselőházat.

Mert nem hiába költöttek idáig százazereket a mandátumért. Akik ugyanis költöttek, mind gseft emberek, kik hamar ki tudták azt számítani, hogy a képviselői fizetés fele kamatját sem hozza meg a befektetett tőkének. Nem is erre a fizetésre fájt nekik a foguk, sem a hazát boldogító terveik nem háborgatták ezeket a kidobott százazereket.

Börze spekuláció volt ez.

A gseftnek, ha van rá pénzük birtokot, ingatlanokat szoktak vásárolni, hogy ne feküdjék minden pénzük ingóiban. Ez biztosítása a gseftnek alulról. A nagyobb gseftnek e mellett igyekeztek embereiket bejuttatni a képviselőházba, vagy legalább a bejutottakból szereznik alkalmazottakat — ez biztosítás felülől.

A föld is ingatlan erőt adott a gseft gyomrának, a parlamentáris inkompatibilitás pedig zsiros falatokat.

Persze követek nem lesznek többé a képviselőkből, asszonyból sem lesz leány többé, de legalább törekednünk kell arra, hogy a parlament és az általa képviselt szavazók között vissza álljon a kapocs, s ha nem a kerületét képviseli többé, hát képviselje a hazát, de valóban azt.

Ehhez pedig szükséges a Heves vármegye indítványának elfogadása, mely az egyedül lehető vesztegetést kizárja s szükséges a Szolnok-Dobokai, mely a stréberket zárja ki.

Vesztegetés nélkül nem lesz stréber, és stréber nélkül lesz ismét igazi képviselő testület.

P—y.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Hadak utja.

Immáron szívvel-lélekkel tovább fujja: Buksy.

Negyedik ének.

Tüsszögve, pufogva robogott be a hosszadalmas katonavonat a czeglédi állomásra. Az idők állása a délutáni 5 és 6 órák között ingadozott, holott a nap erősen búcsúzkodott a föld peremétől.

Mellőzhetőnek tartjuk a fogadtatásra megjelent számos küldöttségek, bandériumok, obligát és fehér ruhás, de virágkoszorúkkal felszerelt iskolás hajadonok leírását, azonképen elhallgatjuk az üdvözlő szónoklatok hűséges hangnőnyését is; higgye el nekünk a jámbor hallgatóság, könnyen tehetjük mindezt, mivel sem küldöttség, sem szónoklat, sem bandérium, sem pedig iskolás és virágzó hajadonok nem várták a vasuton érkezett hadakat. De igenis várta egy rizsma ember, a nagyközönség, a mely — bevett szokásához híven — tátott szájjal és ünnepi csöndben bámulta meg azt a tenger sok hadfit, akik krumpliszák-szerű könnyedséggel szökkenek ki a társas-kocsikból.

Nagyon tévedett pedig a csodára összegyűlemlett jó publikum, mikor huzamosabb látnivalót várt. Mert lám, a hadak nem sokáig tétováztak, avagy tűnődtek, hanem elszánt ábrázattal nekivágtak azon — minden közép-ur-

pai fogalmat föltétlenül meghaladó — portengernek, amit ez idő tájt úgy hívtak, hogy: Czegléd.

Higgyék el, nem gyötörte a sokat átélt hadfiakat a kíváncsiság; de bármennyire gyötörte volna is, kielégítetlen maradt, miután kiki az ő ifjúkori orrán túl nem igen láthatott, de nem is látott a mindent felölöl és lenyűgöző, megátalkodott, fehéres-sárga portengerből.

A »Szolgálati szabályzat«, katonáké ezen sarkalatos és tételes törvénykönyve, aként véli fűszereződnek az illető bevonulásokat, hogy a zászló kibontassék, a hadfiak lépte feszes legyen, a zene pedig közben — lehetőleg teli tüdővel — lelkes darabokat játszik.

Lám, ez merő külsőség s mint ilyen ezuttal is esütörtököt mondott intézkedésnek bizonyult. Mert a zászlótól eltekintve, a mely illedelmesség tudó és legkevésbé hivalkodó piros vászon tokban tért ki Czegléd kandi tekintete elől, — a hadfiak csöndes rezignációval és csámposan lépdelték, zene helyett pedig a dobosok verték — nyolczan kilenczféleképen — a menet ütemet, de mégis cifra megemlékezések történtek azon érdemes ősről, akik várost, ide, ekkora portengerbe annak idején nem állottak összeabdálni.

Végig tiszkölvén pedig egy hosszú utcán, nagyszabásu térre érkeztek a hadak. Itt már azután széttagozódott a tengernyi hosszú sor. Szétfagyzódott apróbb porciókra, amely porciók azután nekivágtak a Pipa-utczának, Liba-

utczának, Ütő-sornak, Térj-ki-köznek s több ilyen csodálatos nevű szűk utczáknak. Tulajdonképen azért történt mindez, hogy a hadak csodálatos módon elrejtett — dugott szállásaira találjanak; ám mi, páratlan krónikásai a lefolyt nagy eseményeknek, nyugodtan ide írjuk: és a hadak elkeseredve indultak neki, hogy felfedezzék Czeglédet.

Ha eddig tenger volt a por, benne a szűk utczákban átalakult nagy miudenséggé. Térdig ért, mint alap, égig kavargott, mint fölzet és mindent ellepett, mint a sikerült tájképen a hangulat.

És míg az arasznyi hosszú, de szűk utczákban bánatosan és czéltalanul tibett-lábolt egy-egy töredéke a megoszott hadaknak, hontalanul, noha éhesen, addig maró keserűség tükröződött nem egyszer a hadfiak arczaín, midőn a porfellegből kibukkanó kapualjakban derűs huszár ábrázatok csillantak elő. Derűs ábrázatok, könnyű öltözetben, pipaszó mellett, holott háttért képező udvarokban mindenha és mindenütt olyan kaczkias fehérség tűnt elé, akiknek, ez időben, éppen feltétlenül ez udvaron akadt tenni valója.

— Lám! A huszárak már itthon vannak! Hamar haza találtak! ?

Ezen, különben egyszerű felkiáltások, ropant mélyre ható világot vetettek mindazon keserűségekre, amelyek a térdig érő porban dagasztó hadfiak kebelét ez időben megszállotta és ellepte. Mert ime, itt a bizouyság, hogy nem

Hontvármegye az italmérések ellen.

Azon időtáiban, midőn a *nagyváradi* kiskereskedők kérvényeiket az új italmérési törvény korlátozása iránt a miniszterhez betejesztk, akkor fog az ajtón kopogtatni Hontvármegye kérvénye is az italmérési törvény szigorítása s a korcsmák és italmérések számának csökkentése iránt. A megyei kérvény elmondja, hogy nemcsak a megye, de az egész ország területén is a pálinka ivás ijjesztő mérvben növekszik és így az újabb italmérési engedélyek adása helyett *azok számának apasztása*, hol pedig a nép nagy mértékben hódol a pálinkaivás szenvedélyének, ott Svédország példájára a kimérést *teljesen be kell tiltani*. Hogy mily nagy mértékben pusztít az alkoholizmus az újabb generáció testi szeretetében, azt eléggé bizonyítja az ujonczozások évről-évre mind szomorubb eredménye. Azon vidékekről, hol a pálinkaivás nagyon elterjedt, alig válik be egy-két katonára. *Az emberiség legsúlyosabb csapásának* mondja a kérvény a pálinkaivást, mely ellen teljes erővel szükséges védekezni. Az italmérések számának csökkentésével, csökken ugyan az állami jövedelem, de értékben nő az emberanyag és sokkal nagyobbak az alkoholizmus kárai, mint az állam szeszjöveldelmei. Hontvármegye alispánja *Czibulya* László pártolás, vagy hasonló irányú kérvény felterjesztése végett megküldte a kérvényt *Biharvármegyéhez* is.

És most *egyik helybeli liberális lap* *sunk*, mely italmérési törvény mellett irt cikkekkel foglalkozott, éppen oly joggal mondhatja e kérvényre is, mert hisz ennek kérelme még *»tulzobb«*, mint a mi cikkünk hangja volt, hogy rosszul leplezett ellenségeskedés rejlik benne *»minden merkantil ügy iránt és a mit azzal összefortnak tartanak: a zsidó kereskedők ellen.«* A világteremtésétől fogva divatozik az a taktika, hogy az igazságot *meggyanusítják*, úgy igyekeznek neki ártani, mert másképp az igazságnak nem árthatnak, ha kivetkőztetik igazság voltából.

Az ausztriai helyzet.

Berlin, október 19. A Nationalzeitung írja: Clary grófnak az osztrák reichsrathban tett tegnapi nyilatkozata teljesen tartózkodik a szenzációs kérdésektől és nyugodtan, biztosan foglalja össze a kormány jó akaratát és azokat a legfőbb feladatokat, a melyeket a parlamentnek meg kell oldania. Clary gróf nyilatkozatai teljesen tárgyilagosak és higgadtak,

az ifju-csehek közbeszólásai pedig jogosulatlanok.

Bécs, október 19. A lapok nagyobb része rokonszenvesen és helyeslőleg fogadja a kormánynak a képviselőház és az urakháza tegnapi ülésén tett nyilatkozatát.

A Fremdenblatt azt mondja: A program semmiféle egyoldalú tendenciát nem árul el. Két álláspontja, a normális parlamenti állapotok helyreállítása és az érvényben lévő alkotmány tiszteletben tartása, olyan czélt jelöl meg, a mely minden pártnak közös czélja kell, hogy legyen. A nyelvrendeletek visszavonása a németeknek biztosítja a nyelvviszonyok bejelentet törvényes rendezését, a nem német nemzetiségeket pedig biztosítja minden egyoldalúság ellen. A kormánynak a programban foglalt többi feladatai megfelelnek minden kormány természetes kormányzati kötelességeinek.

A Neue Freie Presse szerint a kormány nyilatkozata a legszorosabban körvonalozott szerény program, de ez a félénk föllépés nem zárja ki azt, hogy a Clary-miniszterium tulajdonjon önmagán és programján. Mindenesetre jóval meghaladja egy átmeneti miniszterium keretét, a midőn Clary gróf kijelenti, hogy magatartásának vezetőfonala az lesz, hogy a nyelvi egyenjogúság a gyakorlati szükségétől és az egységes közigazgatás követelményeitől függ. Ez a nyilatkozat legfontosabb része a programnak.

A Neues Wiener Tagblatt azt mondja, hogy a nyilatkozat épp úgy lehet ideiglenes, mint végleges. Hogy mi lesz, az nem csak a kormánytól függ, hanem attól is, hogy a pártok lehetővé teszik-e majd, hogy a kormány európai fogalmak szerint kormányozzon. Ha őszinték akarunk lenni — mondja a nevezett lap — el kell ismerni, hogy a kormány nyilatkozata azzal a minden tartózkodáson keresztül világító törekvésével, hogy bizalmat keltsen, határozottan elfogadható bevezetés. A szándék tisztaságát ennél a kormánynál vitatni nem lehet, sőt a meglehetősen nagy mértékű ügyességet el kell ismerni róla.

Az Oesterreichische Volkszeitung kiemeli, hogy a program nem lehetett alakjára nézve szorosabb, tartalmára nézve tárgyilagosabb és hangjára nézve szerényebb, mint a milyen volt.

De azért mégis van határozott iránya és hosszabb időre szóló tartalma.

A Neues Wiener Journal úgy találja, hogy az ideiglenesség jegyében föllépő kormány programjával határozottabb állást foglal el, mint elődeinek hosszabb időre szóló programja.

Az Extrablatt azt a meggyőződést fejezi ki, hogy a két ellentábornak örülnie kellene azért, mert Clary gróf programjából az a remény int feléjük, hogy az összes nemzetiségeket egyaránt mélyen sebző nyelvharcnak vége lesz, az elposványosodástól megmenekülnek és azok felé a fontos feladatok felé fordulhatnak, a melyeket a program második része a parlament napirendjére tűz.

A Deutsche Zeitung írja: Az új kabinet határozottan kedvező benyomást keltett, mikor a háznak bemutatkozott. Clary gróf nyilt és lovasias fellépése megnyerő volt. A németek a bizalom bizonyos mértékével ajándékozzák meg ezt az embert, Clary gróf bölcs önuralommal és mert ígéretét nyilván becsületesen meg akarja tartani, óvakodik a tulságos ígéretektől. Ez is föltétlen elismerést érdemel.

A Wiener Tagblatt azt mondja, hogy normális viszonyok között a kormányelnök programja nem kelthetett volna ellentmondást. Ez kétségbevonhatatlan jó osztrák program, a melynek mindenkor biztosítva van a hazafiak helyeslése.

A Veteranland ezt mondja: Ideális szempontból sommi sincs a programban, a mi ellen fel kellene szólalni, sőt ellenkezőleg, egész teljességében helyeselni kell ezt a programot. A nevezett lap meg van róla győződve, hogy a kormány sem a baloldal ismert reménykedéseit, sem a jobboldal bizonyos aggodalmait igazolni nem fogja.

A Reichswehr vigyázatlanságnak mondja, hogy Clary gróf program szerü nyilatkozata mindenütt kilátást nyit a jövőre és a tartós uralom nyugalmától és biztonságától van áthatva, mert — ugymond — olyan miniszteriumtól, a mely maradandó akar lenni, a többségnek és a kisebbségnek, a melyek átmeneti miniszterium iránt talán szelidebbek és előzékenyebbek lettek volna, határozott nyilatkozatot kellene követelnie terveit és szándékát illetőleg.

A Deutsches Volksblatt és az Arbeiterzei-

áll valójában az egyenlőség elve, sőt inkább nagyon is dühöng az egyenlőtenség.

De mind a mellett, hogy keserű érzelmek között történt, kiki szállására talált, sőt szavahihető szem és fültanukként állíthatják, hogy öreg estére kelvén, el is pihent.

A pihenés ugyan nem épen édes szendert jelent e helyt. Oh, sokkal is inkább hadilábon állók valának az állapotok, semmint álomképben dus szendergésnek adhatta volna át földi énjét a tenger sok fiatal. Küzdött a létért, lépésről-lépésre kellett kivívnia mindazt, amit a modern civilizáció megszokottá tett a közép-európaiak előtt. Így, valósággal megismételve Robinson Crusoe-t, egyesek megmosdának — itató vederben, eloltják szomjukat moslékos cseberből és szalma-csutakkal kaczer választékot intéznek fejük bubjára.

Következik ezek után, hogy a szállás körlet hiányai, már mint a derékaljjul kinevezendő, de még nem létező szalma elékerítették, továbbá a konyhák irányában meleg érdeklődés ébred és tengernyi segítség kínálkozáva a vacsora körül szorgoskodó háziasszonyoknak, én Istenem! csorda-é, ha ennyi bába között szőrnlábán elkallódik a gyerek, már mint a vacsorának indult sült vagy főlthummi?

Nem csoda. Nem. Csodák különben is ritkán esnek manap és épen azért, nehogy csodamódon lába keljen sok mindennek, utca-szerte zárulnak a kapuk. Csupán a kicsinybeni kereskedések koczkáztatnak nagybani üzletet,

ám előbb gondosan eltorlaszolva a tág bejáratot egy rámas lábu asztallal. Ezen által dühösödik a hangulat mindenekben és — büriánier műnyelven mondva — hangulat az esti tőzsdén veszett.

Képzelnék egy jámbor czeglédi szatócsot, kinek hiányos nyelvbéli készülttségét sarkalatos kemény próbára teszik a hadak, oláhu! kérvén azt és olyat, ami még magyarul sincsen.

A kereskedőkben pedig gyökeret ver a bizalmatlanság; mert nem tudják, nem is sejtik, vajh' miféle náczió lehet az, amelyik honvéd és még magyarul sem tud? Pedig higgyék el, ott kezdődik ám a körmönfont humor, hogy egy hadfőről feltevődik, hogy ezt: *»Szakasz rajvonat! Előnyomulás a dombon levő ellenség ellen! Kiterjedés 30! Második raj irány a domb jobb széle!«* mind, de mind megérti (mert hát ez vezényszó ám!) noha a mondott hadfi képtelen ennyit mondani: kérek három krajczárért tepertőt. (Ez utóbbi nem vezényszó, ugyan, de rideg valóság és maga az élet.)

Csak egy dolog vagyok, amely nemzetközi: ez a katonaság és polgárság közötti mesésen jó egyetértés, amely egyetértés alatt egyrészt a kemény testtartású és kifent bajuszu hadfi, másrészt pedig mindig és minden időben tűzről pattant menyecske értendő, amely menyecske is azzal fogadja a nagyszabású ütkezetből előérkező hadfit, hogy: *»fáradt-é ugyan galambom?«*

Igy történt ez Czegléden is és ott, hol a

portenger lapálylyá szélesül, teret képezvén, az egyetlen czukrászboltot könnyelmű apák és férjek lepték el, csörgetvén kardjaikat, rengeteg jegeskávét megozonálván esti 8 óra tájban és határozottan kinos zavarba ejtvén a czukrosboltban található 2 szál hajadont, mint ilyent.

Itt lenne az alkalom, hogy — élő lelkiismeretként — ujjal mutassak rájuk, illetve hogy bemutassam őket, a főhősöket, hogy csillag alatt, avagy fölött, de a fejükre olvassam könnyelmű tévelygéseiket. De lám, mégsem tesszék. Egyrészt azért, mert hiszen még csak a negyedik éleket eszközöljük, másrészt azért, mert *»de morale mortuis nihil, vel optime«*, harmadrészt pedig és főleg azért, mert ime a a czukrosbolttal srég vízávi a nagykorcsma kertjében eget kér a *»Czigány Panna«* nótája.

Itt a cigány huzza és itt azok, akik holnap már egymás véreben fognak fürödni, tudniillik két ezred tisztikara, ezuttal békésen poharaz. És miközben kiderül, hogy a czeglédi csirkék a tegnapielőtti krumpli vagdálék között 19 nyakkal jöttek a világra és mint egy adag csirke = 45 kr. ekként elég szemérmetlenül be is mutatkoznak, addig uttogva két szárnyra a hir, hogy holnap harcz Alberti körül. Általános ezek után a harci kedv és emlékezetes dolog marad, hogy az éjjel és hajnalban a város külön-külön részein csatakedv és csatadalok uralkodtak, a kapuk pedig döngöttek.

Higgyék el azonban, a czifrája még csak most következik.

tung nincs megelégedve a kormány nyilatkozatával. Az előbbi üresnek mondja a nyilatkozatot, az Arbeiterzeitung pedig különösen azt veti szemére a miniszterelnöknek, hogy nem nyilatkozott az új kormányra a 14. §-al szemben követendő magatartásáról.

Városi közgyűlés.

Rövidnek ígérkezett s mégis kihúzták fél 6 óráig. A tárgysorozatból alig lehetett következtetni nagyobb vitára.

A felvett ügyek között nem is volt nagyobb érdekű, csak a Városligethez vezető ut kérdése, de ezt aztán alaposan végig tárgyalták.

Egyetlen egy hang sem emelkedett érdemileg a tanács javaslata ellen; mind elismerte, hogy szép és jó lenne egy alapos rendezés a ligethez vezető útnál, de többen nem találták a város kasszáját elég erősnek a költségek viselésére.

A legtöbb idő az interpellációkkal telt el.

Mihelyi Adolf kenetteljesen beszélt; még a dr. Váradi beszéde is ment volt ez egyszer minden maliciától, de annál inkább támogatta a tanácsot dr. Kazay; nemcsak az interpellációjában, de a szódavíz kérdésénél is. Azt is felemlítette, hogy Nagyvárad városa igen sok esetben fittyet hány a törvénynek s elég, ha egy vagy más tekintetben a közgyűlés határoz, azt azelőtt foganatosítja, mielőtt jóvá lenne hagyva.

Igy esik meg aztán, hogy törvénytelenül pénzeket szed fel. Példa rá a piaci helypénzeknek a vámoknál való törvénytelen szedése, a szódavíz adó bérlete.

De hát a tanácsnak sok a szerencséje s könnyen átlábal az ilyen kérdéseken.

A közgyűlés lefolyása különben a következő volt:

A közgyűlésen *Beöthy* László főispán elnökölt.

Jelen voltak:

Frankó Endre, Guttmann József, dr. Grósz Albert, Hlatky Endre, dr. Hoványi Gyula, dr. Konrád Márk, Mezey Mihály, Miskolczy Barnabás, Stark Gyula, Szokoly Tamás, Schöpflin Ágoston, Sipos Orbán, dr. Várady Zsigmond, Beczkay Lajos, ifj. Cser János, Czeglédy Jeremiás, Daday József, Déry János, dr. Grósz Menyhért, dr. Hoványi Géza, dr. Kornstein Lajos, Mihálovics János, Milibák József, dr. Radó Ignác, dr. Sarkadi Lajos, Sulyok István, Stern Hermann, Széles Lajos, Vueskies Gyula, Weisz Károly, dr. Dési Géza, dr. Friedländer Sámuel, Gábel Jakab, Reismann Mór, Schwartz Antal, Serényi Gusztáv, Ternyei Antal, Aufrecht Mór, Balogh Döme, Bottó Ferencz, Czeglédy Sándor, dr. Döry Ferencz, Hillinger Lipót, Huzella Gyula, dr. Kazay Kálmán, ifj. Kohn Sámuel, Kunz Gusztáv, Mandel Adolf, Mihelyi Adolf, Mihelyi Pál, dr. Munk Béla, Müller Salamon, Nyiri György, Óváry Sándor, Papp György, Pekánovics Imre, Rendes Vilmos, dr. Sonnenfeld Zsigmond, Sonnonvirth Bernát, Száhlender Károly, Steiner M. Albert, Szüts Sámuel, ifj. Ullmann Izidor, Weinberger Jakab, dr. Bulyovszky József, Rácz Mihály, Istvánffy István, Szüts Dezső, ifj. Rimler Károly, Komlóssy József, Bordé Ferencz, Darvassy Lajos, Dús László, Tóth Márton, Busch Dávid, Hegedüs Géza, Jablonszky Emil, Szüts István, dr. Baróthy Ákos.

A gyűlés megnyitása után felolvasták a polgármester havi jelentését, a melynek a közgazgatásra vonatkozó adatait már közöltük.

Felemlíti még az jelentés, hogy a város házi- és gyámpénztárát váratlanul megvizsgálták s rendben találták.

Schuch Hermann és társa bécsi cég a nagyvárad selyemgyárat az esetben szándékozott felállítani, ha az állam részéről szállítási

tarifa-kedvezményt nyer. Mivel e kedvezményt a gyorsárukra nézve nem kapta meg, a gyár-alapítástól visszalépett. (Éljenzés.) Sajnos körülményként említi ezt fel a polgármester.

A vasuti üzletvezetőség elnyerése tárgyában deputáció járt fenn a főispán vezetése alatt a kereskedelmi miniszternél, de eredmény nélkül; azonban más tekintetben szíves jóindulatát és közreműködését ígérte a miniszter.

Lévay Zsigmond a szegények részére 100 frtot, Hermann Benedek örökösai, ennek elhunytá alkalmából ugyane célra szintén 100 frtot adományoztak.

Bejelenti még a polgármester, hogy az aradi vértanuk emlékűnépén küldöttség képviselte a várost s a vértanuk sírjára koszorút helyeztek.

Intézkedett a polgármester, hogy *Szacsvay* Imre, Nagyvárad első népképviselőjének, kivégeztetése 50 éves fordulójára alkalmából október 24-én az olasz r. kath. plébánia-templomban gyászmise lesz s arra a törvényhatóság tagjait s a polgárságot meghívja. A vértanu sírjára Budapesten a város nevében koszorút helyezzenek. A *Szacsvay*-szobor bizottságot Biharvármegye képviselőivel kiegészítették s úgy a város, mint a vármegye területén a szoborra nagyobb szabású gyűjtést indítanak. Kéri a polgármester a törvényhatóság tagjainak áldozatkészességét.

A polgármester jelentését tudomásul vették s az adakozóknak köszönetet szavaztak.

Köszönet a főispánnak.

A polgármesteri jelentés kapcsán megindult az interpellációk hosszu sora, ezek előtt *Mihelyi* Adolf szólalt fel. Az a körülmény, hogy a vasuti üzletvezetőség dolgában a küldöttség nem járt kedvező eredménnyel a miniszternél, nem menti fel a törvényhatóságot az alól, hogy köszönetet szavazzon azoknak, akik Budapesten jártak ez ügyben. Köszönet a küldöttség tagjainak, de főleg a vezető főispánnak (Éljenzés), aki beszédében ismét tanujelét önzetlen szeretetének a város iránt s hogy egy velünk érzésben, gondolkozásban. Indítványozza, hogy mondjon köszönetet a törvényhatóság a küldöttség tagjainak s különösen fejezze ki köszönetét jegyzőkönyvileg *Beöthy* László főispánnak. (Éljenzés.)

Interpellációk.

Dr. *Váradi* Zsigmond a katonai beszállások tárgyában interpellál. A beszállásolás által a lakosok sok zaklatásnak vannak kitéve. Ez régebben nem okozott olyan nagy bajt, de most a súlyos terhek miatt minden zugot ki kell adni bérbe a háztulajdonosoknak. A beszállásolás kérdését vagy megváltás, vagy akár adóemelést utján is meg kell oldani a városnak. Ajánlja ezt a kérdést a polgármester figyelmébe.

Kazay Kálmán 3 kérdésben interpellál: 1. olvasta a lapokból, hogy a városi tanács ajándékként elfogadta a Wallerstein és Inceczégtől, hogy az Erzsébet leány-árvaháztól bekerülve a Géczy-ház előtt Kőfaragó-utczára, aszfalt járdát készítsenek. Ilyet a városi tanács nem fogadhat el. Ez a cég különben az, a melynek a törvényesség előtt készített aszfaltjárdája nem jó. Különbön is itt alig járnak.

2. Interpellálja továbbá a polgármester azért, hogy Decker Frigyes állatorvos fegyelmi ügyét miért húzták egy évig. Helyére ez időre a vágóhídi állatorvost rendelték ki a vasuti állatvizsgálathoz, holott a közegészségügy érdekében azt nem szabad lett volna egy napra sem elvonni a vágóhídtól.

3. Látta, hogy az új járványkórháznál »Városi László-kórház« van kiírva. Hogy jött ez oda, kinek a rendeletéből. Szent László városa tar-

tozik annyi kegyelettel alapítója iránt, hogy a kórházat »Szent László-kórház«-nak nevezze el.

A polgármester válasza.

Dr. *Bulyovszky* József polgármester válaszolt az interpellációkra. Dr. Váradinak azt válaszolta, hogy a katonai beszállásolás kérdésével foglalkozik a tanács. Nagyon megfontolandó ez a kérdés. Barakokat akartak berendezni, de Kassán tapasztalták, hogy azok fenntartása óriási teherrel jár, azért hagytak fel nálunk ezzel az eszmével.

Dr. *Kazay* válaszul, kijelenti, hogy Wallersteinről nincs tudomása, mert a próbaszfalozásra Ince Lajos és társa kért engedélyt (közbe: Wallerstein a társa.) A járdából a városnak csak haszna lesz, különben az engedélyt az illető háztulajdonosok is kérték. A város rendeletére bármikor el kell a vállalkozóknak takarítani. — A Decker fegyelmi ügye nem nyilvános dolog, de különben azt a miniszter rendelte el s így be kellett várni, míg az a felmentést jóvá is hagyja. A vágóhídtól azért rendelték a vasúthoz az állatorvost, mert mint fiatal ember, nagyobb éberséget bír kifejteni s erre szükség volt. — A járványkórház címére nézve a tanács meg fog állapodni. Kéri válaszáat tudomásul venni.

Dr. *Kazay* Kálmán rövid megjegyzések után a polgármester válaszáat tudomásul veszi.

A válaszokat tudomásul vették s a küldöttségnek és a főispánnak köszönetet szavaztak.

Beöthy László főispán kijelentette, hogy örömmel tesz mindent a város érdekében s ezt kötelességének ismeri. (Éljenzés.)

*

A belügyminiszter jóváhagyta az utcajelző s házzszám-táblákra vonatkozó szabályrendeletet. A táblákat a város készítteti el egyforma alakban s a házzszám-táblák árát behajlja a háztulajdonosokon.

A tanács javasolja, hogy a szabályrendeletet akkor léptessék életbe, ha a jelző táblák elkészülnek.

A szikviz-adó.

A szikviz fogyasztási adóra nézve a miniszter kimondotta, hogy csak a jelenlegi bérlettel fennálló szerződés lejártá után emelheti fel a város a szikviz-adót s köthet új szerződést. A szabályrendeletet különben újabb átdolgozás végett visszaküldte.

Ezzel kapcsolatosan előterjesztette a tanács Feldmann Izidor bérlő beadványát, melyben kéri, hogy az új szabályrendelet mellett foglaljon a közgyűlés állást s annak jóváhagyása iránt irjanak fel a belügyminiszterhez.

Gábel Jakab úgy tudja, hogy a város már $\frac{3}{4}$ év óta szedi a felemelt (évi 9000 frt) bért. A közönség az új rend mellett el van látva szikvizzel s azt nem kapja drágábban; a városnak pedig szüksége van a 3000 frt több bérré. Indítványozza, hogy újabb felterjesztésben kérjék a minisztertől a 2 kros felemelésről kötött szerződés jóváhagyását.

Dr. *Kazay* Kálmán azt látja, hogy a tanács megint egy hibát követett el, mert mást ként terjesztette fel a szabályrendeletet, min- azt a közgyűlés elfogadta. Feldmann, mikor azt kérte, nem mentettük fel, pedig akkor meg volna oldva a kérdés. A másik szabálytalanságot azzal követte el a tanács, hogy mielőtt a szabályrendelet jóvá lenne hagyva, már a nagyobb bért szedte.

A többség a tanács javaslatát fogadta el.

Választások.

Ullmann Izidor elhalálozása folytán a központi választmányban, valamint a pénz- és gazdasági szakbizottságban egy-egy tagsági hely megüresedett.

A központi választmányba titkos szavazás által dr. *Dési* Géza, a pénz- és gazdasági szakbizottságba pedig *Beczkay* Lajos választott be egyhangulag.

A Városliget utja.

A Városligethez vezető ut megnyitásához szükséges házak, illetve telkek megszerzésének ügye ezuttal harmadszor került a közgyűlés elé

s így a határozathozatal nem függött a jelen voltak számától.

A tanács javasolta, hogy az ut megnyitása végett vegye meg a város a Rác- és Nurizán-házakat és a Városliget mellett levő üres saroktelket, valamint sajátítsa ki a város a Brunner-féle házat. A házak vételére mintegy 40,000 frtba kerülne. A Nurizán-ház óvoda célra használtatnék fel.

Szokoly Tamás nem látja szükségét, hogy a mostani szorult pénzügyi helyzetben ilyen költséges dologba menjen a város. Ez 50—60 ezer frt kiadást vonna maga után, amikor adóemelés előtt állunk. Van elég jó lejáró hely a Városligetre. A gyermek játszóhelyek rendezését elfogadja. Indítványozza, hogy a házak és telkek vételét vegyék le a napirendről.

Hlatky Endre a város közérdeke szempontjából elfogadja a tervet és javaslatot. A terv kivételétől nem szabad visszariadni. Az egész rendezés fokozatosan vihető keresztül. A költségek részben visszatérülnek s terek dolgában különben is szegények vagyunk. Jövőben a megvételre javasolt ingatlanok drágábbak lesznek. Elfogadja a tanács javaslatát.

Dr. Grosz Menyhért sajnálja, hogy a gyermek játszóhelyek ügye komplikálva van a vétel és kisajátítással, pedig ezt szét kellett volna választani. A játszóhely rendezését örömmel elfogadja, de az utak megnyitása drága lenne s a hozott áldozat nem áll arányban a nyereendő előnnyel. Csináljanak a Körözs felőli utnál korlátot. Az óvoda ügyét is kár volt összekapcsolni ezzel a kérdéssel, mert az iskolaszék és óvodabizottság nem is ott akarja az óvodát. Nem szavazza meg az előterjesztést.

Dr. Hoványi Géza visszaemlékezik arra, mikor a Lévy-háznál 50,000 frttal meglehetően volna nyitni a Körözs-partot s most 100,000 frtért sem tehetjük. Szükség van terekre s a most szóban levő utrendezés 20,000 frtba kerül. Évenként 1200 frt ennek a kamata s ennyit áldozhatunk, hogy a közönség jó levegőt kapjon. Később építkezni fognak a Városliget mellett s drágábbak lesznek a most megvenni szándékolt házak. Most különben csak az előkészületekről van szó; később is készíthetjük az utat. Ajánlja elfogadásra az előterjesztést.

Balogh Döme a pénzügyi viszonyok miatt nem fogadja el a javaslatot.

Sipos Orbán a javaslatot szerencsésnek tartja, éppen mert ezzel az óvoda kérdést is megoldják. Az óvoda helyének a megválasztása az állam joga s a tervbe vett hely jó. Ha az óvoda ügyét külön választják, két kiadás lesz.

Dr. Bulyovszky József azt hiszi, hogy a javaslat ellenzői félreértésben vannak. Több bizottság jónak találta a tervet, a melyet nem egyszerre akarnak keresztülvinni. — Majd felmenti, hogy mikor az országot a mérhetlen gyász érte, Erzsébet királyné emlékére a Városliget »Erzsébet-ligetnek« nevezték el s ezért a miniszter köszönetét nyilvánította. Továbbá felajánlották a ligetet gyermek játszó helynek s ezért is köszönetet mondott a miniszter. Most nem akarjuk ezt a helyet rendezni? Ajánlja a javaslatot elfogadásra.

Dr. Váradi Zsigmond azt óhajtja, hogy az Ezredéves-Emléktér a Városligettel legalább gyalogúttal köttessék össze. Kérdi Szokolyt, hogy miért szavazta meg a színházat s miért nem szavazza most meg ezt a dolgot?

Szokoly Tamás kijelenti, hogy azért szavazta meg a színházat, mert arra meg volt az alap. Ha áldoz a város, olyanokra áldozzon, amelynek meg jön a haszna. Indítványozza, hogy válaszszák el a két dolgot. A gyermek játszóhely rendezését elfogadja, de a kisajátítást nem.

Dr. Kazay Kálmán ebben nincs ellene az ut nyitásának, sőt a Miskolczy Barna korábbi tervét tartja a legideálisabbnak, de most szegények vagyunk s ezért a vételt és kisajátítást odázzuk el jobb időkre.

Komlóssy József ajánlja a tanács javaslatát. A Porond városrész csak akkor fog felldni, ha a Városligetre jó ut lesz. Azért van a kérdés az óvoda ügyével összekapcsolva, mert így olcsóbb a kivétel.

A vita befejeztetvén, a tanács javaslatát 27 szótöbbséggel elfogadták.

A tanács előterjesztését, a 10 új óvoda elhelyezésére szükséges telkek megszerzése tárgyában, mivel ingatlan szerzéséről van szó s a városatyák kevés számmal voltak jelen, a jövő havi gyűlésre tüzték ki.

A szünügyi bizottság javaslata.

A városi tanács beterjesztette a szünügyi bizottság legutóbbi gyűlésének már közölt jegyzőkönyvét, a melyben javasolja a szünügyi bizottság, miszerint a jövő nyárra mondják fel Bölöny Józsefnek a játszási engedélyt; készítsenek egy színházi szabályrendeletet és végül hatalmazzák fel a szünügyi bizottságot a téli színházra nézve a pályázat kiírására s jövőben a szünügyi bizottság határozzon a felett, hogy ki nyeri el a nagyvárad téli színházban a játszási engedélyt. A városi tanács azt véleményezi a közgyűlésnek, hogy Bölöny Józsefnek a jövő időnyre mondja fel a játszási engedélyt s a többi kérdéseket akkor tárgyalják, ha a szabályrendelet felett határoznak.

Dr. Hoványi Géza elfogadja a tanács javaslatát, a halasztásra nézve azonban felveti azt a kérdést, hogy az előadás folytán módjában lesz-e a városnak, miszerint a jövő télre jó szintársulatot kapjon.

Szokoly Tamás: Virágvasárnapig ráérünk.

Dr. Hoványi Géza: Virágvasárnapkor csak a kóristákat szerződtek: az elsőrendű tagok már télre szerződve vannak. Nem tudjuk, hogy valamelyik régi társulat jön-e, vagy egy újonnan szervezett. A régi jó társulatok hosszabb időre le vannak kötve; új társulat szervezése pedig hosszabb időt vesz igénybe. A szünügyi bizottság az indítvánnyal nem akart jogokat elvenni a törvényhatóságtól, csak megbízatást, mert kívánatos, hogy a város szini ellátásáról olyanok adjanak véleményt, a kik ösmerősök a viszonyokkal. A törvényhatóság tagjai pedig nem ösmerősök ezekkel s csak jóbarátaik véleményére szavaznak. Ez eddig, míg a város nem adott a szinigazgatóknak semmit, csak a játszási engedélyt, nem volt baj, mert bármely pályázót fogadták el, jó szintársulatot kapott a város. De amikor egy fél milliónál többet fektetett be a színházba a város, nem helyes, hogy az egész törvényhatóság határozzon a felett, hogy a pályázók közül melyik direktornak adják a színházat. A tanács halasztási indítványát azzal fogadja el, hogy a pályázatot mielőbb írják ki s az első előkészületeket tegyék meg a jövő szinidény érdekében. Ha megvárják, míg a szabályrendelet elkészül s jóvá lesz hagyva, eljön a tavasz s késő lesz. A tanács javaslatának elfogadása mellett határozza el a közgyűlés, hogy a szünügyi bizottság mielőbb írja ki a jövő évi téli szinidényre a pályázatot s a szükséges előkészületeket tegye meg.

A tanács javaslatát elfogadták, a dr. **Hoványi Géza** pótlásával.

A miniszter leirt Nagyvárad városához, hogy a betegápolási adót még e hónap folyamán vessék ki s ez év végéig hajtsák be. Nagyvárad város adóhivatala azonban nem képes ezt a munkát teljesíteni s a tanács előterjesztést tett, hogy rendkívüli munkaerő alkalmazására 250—300 frtot szavazzon meg a közgyűlés.

A tanács előterjesztését elfogadták.

A tanács előterjesztést tett, hogy a »Gyermek-kórház-alap« tulajdonában levő pelbárt-hidai birtokra megtartották az árverést s mint legtöbbet ígérő az eddigi bérlő Weisz Salamon és neje vette meg 20,101 frtért. Kéri a tanács, hogy az eladást hagyja jóvá a közgyűlés.

Szokoly Tamás az iránt szólalt fel, hogy az adás-vevési szerződést Weisz Salamonnal is irassa alá a tanács.

A birtok-vételt különben helybenhagyta a közgyűlés.

A színházépítő vállalat javaslatot tett, hogy a 2-od emeleti karzati foyer megkisebbitésével a karzatot minden nagyobb munkálat nélkül akként lehet megnagyobbítani, hogy 200 nézővel több fér el a karzaton s így a színházban 1230 néző fér el. Az átalakítás 2000 forintba kerül.

A tanács a karzat megnagyobbításának elfogadását javasolja a közgyűlésnek.

Elfogadták.

Kádár János kereskedő kéri, hogy a Flóra gyertya-gyár leégése folytán a gyertya szállításra vele kötött szerződést bontsa fel a város.

A tanács javasolja, hogy új árlejtést hirdessenek a szállításra, ha azonban ennek eredménye nem lesz kedvezőbb a városra, Kádárral a szerződés továbbra is tartassék érvényben.

A tanács javaslatát elfogadták.

A Rimanóczy Kálmán és társaival a színház építésére vonatkozólag kötött szerződést jóváhagyták.

Szöke Ferencz a város külterületein eszközölt munkákért többlet fizetést kért. Miután a szerződésben nincs megemlítve bel- és külterület, a kérelmet elutasították.

Bozsányi György és **Zimmer Károly** földbér átruházás iránti kérvényöknök helyt adtak.

A bíráló választmány a jövő évi legtöbb adót fizetők névjegyzéke tárgyában előterjesztette, hogy a névjegyzékbe leendő felvétel végett **Weisz Gábor** szólalt fel. Kérelme elbírálás alatt áll.

Ezzel kapcsolatban bejelenti a bíráló választmány, hogy **Gyöngyössy Lajos** és **Ullmann Izidor** elhalálozása folytán két tag helye megüresedett a törvényhatóságban. Ezek betöltésére nézve intézkedést kér.

A közgyűlés a választásra határidőül november hó 5-ikét tüzte ki tüzte ki. Választási elnökök lesznek: Várad-Olasziban dr. **Hoványi Géza**, V.-Velenczén **Mezey Mihály**.

A polgármester **Decker Frigyes** városi állatorvos fegyelmi ügye tárgyában jelenti, hogy a fegyelmi választmány **Decker Frigyes** felmentette s állásába vissza helyezte.

Urbanovszki Lajos irodatiszt fegyelmi ügyében szintén felmentő ítéletet hozott a fegyelmi választmány.

Özv. **Nurizán Péterné** részére az évi 300 frt nyugdíjat jóváhagyták.

Dr. Rác Ödön egyetemes orvostudor oklevelét meghirdetik.

Nemes Jenő alszámvevőnek betegsége folytán 3 havi szabadságidőt engedélyeztek.

Ezzel a közgyűlés véget ért.

UJDONSAGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

Október 19. 20. 21. Ellenőrzési szemle a várban.sqzqj) hadsereg.

Október 21. A sakkör választmányi ülése a Keresk. Csarnokban d. u. 5 órakor.

Október 23. 24. 25. Ellenőrzési szemle a honvédkiegszítő parancsnokságnál reggel 8 órakor.

* **A király Budapesten.** Ő Felsége ma ismét a fővárosban van s délelőtt 10 órakor általános kihallgatást adott, a melyen a következőket fogadta: **Andrássy Leontine** és **Klarrissa** grófnöket titkos tanácsosok nejeit, **palotahölgyeket**; **Tisza Kálmán**, gróf **Szapary Gyula**, báró **Podmaniczky Frigyes**, gróf **Zichy Nándor**, **Szilágyi Dezső**, báró **Krieghammer** hadügyminiszter, gróf **Khevenbüller Rezső** követ, **Perczel Dezső**, örgróf **Pallavicini Ede**, **Károlyi Sándor** gr. és **Zichy Aladár** gróf v. b. titkos tanácsosokat, az utóbbi kettőt együttesen; **Bornemissza Ádám**, **Andrássy Sándor** gróf és **Zelánszky Róbert** gróf képviselők — **Kary**

János főispán, Zichy Gyula gróf, Rurmerskirch-Mór gróf, Szentiványi Zoltán és Tabódy József kamarásokkal; Dárday Sándor drt, az állami számvéviszék elnökét; Mártonffy Albin miniszteri tanácsost, Molnár Győző drt, Jurkovic Péter és Osztrobrezky Géza főispánokat; Calice Ferencz báró követségi attasét; Avarffy Károly kuriai bírót, Fehér Ipoly főpápat; Emmerling Vilmos, dr. Halász Sándor és Lingauer Jenő osztálytanácsosokat, Nemes Antal czimzetes apátot, Wurster József kanonokot, Döbrössy Alajos tiszteletbeli kanonokot, Benke Gyula képviselőt, Gschwandtner Sándor főbányatanácsost, Kirschner Béla czimzetes főigazgatót, Steinecker Ferencz kir. tanácsost, Schak Béla főigazgatót, Lukács József bankigazgatót, dr. Gerő Lajos igazgatót; Schwatzer Emil pénzügyigazgatót, Alifage Schmajlagics boszniai földbirtokost; dr. Boér Sándor ügyvédet s végül a hercegovinai mohamedánok következő öt tagból álló küldöttségét: Lakicis Karabég, Dzsalics Hadzsi effendi, Karabeg Achmed effendi, Puzsiv Hamzsi és Kaita Hadzsi nagybirtokosok. Délután 27 teritékü udvari ebéd lesz. Ő Eelsége este 7 órakor Gödöllőre tér vissza.

* **Stefánia kir. hercegnő házassága.** A luxemburgi kastélyban szorgos csomagolás folyik. Stefánia özv. trónörökös nő holmait csomagolják össze ládába s a ládákat *Lónyai* Elemér grófnak, a völegénynek magyarországi birtokára szállítják. Az esküvő napja még nincs végleg megállapítva, de úgy hiszik, hogy november hó 13—22 közt meg fog tartatni. Az esküvő helye is bizonytalan. Némelyek itthon gondolják az esküvő helyét Ausztriában vagy Magyarországon, mások azonban egyenesen Londonba helyezik azt, ahol a völegény állomása van.

* **Az új színház diszletei.** A rendes színházi gyakorlat szerint az állandó színház színpadát az építő a legszükségesebb diszletekkel tartozik felszerelni. A színházépítő bizottság e diszletek megfestését pályázaton kívül *Molnár* Árpádra egyik elsőrangú fővárosi diszletfestőre bízta, a ki a diszletek vázlatát a f. hó 20-án a Kereskedelmi iskola disztermében fogja kiállítani. A színtügyi bizottság ez ügyben a következő értesítést teszi közzé:

Van szerencsém a színtügyi bizottság tagjainak és az érdeklődő közönségnek tudomására hozni, hogy *Molnár* Árpád budapesti diszlet és jelmez festő az új színház részére megfestendő diszletek vázlat kartonjait a helybeli felső kereskedelmi iskola disztermében f. hó 20-án d. e. 10—1 óráig kiállítja. Ezen kiállításra úgy a színtügyi bizottság tagjait, mint az érdeklődő közönséget minél nagyobb számban leendő megjelenésre tisztelettel meghívom.

Hoványi Géza
színtügyi bizotts. elnök.

* **Uj magyar nemesek.** A hivatalos lap tegnapi száma közli, hogy Ő Felsége *Czibulya* László Hontvármegye alispánjának és *Czibulya* Gyula esztergomi hercegeprimási uradalmi felügyelőnek és törvényes utódainak, valamint *Czibulya* Vilmos vámos-ludányi róm. kath. plébánosnak, vezetéknevüknek *Czoborra* való átváltoztatása mellett a magyar nemességet »nemes-panni« előnévvel, — *Pollák* Pongrácznak, a muraszombati járás főszolgabirójának és törvényes utódainak vezetéknevüknek *Pósfaly*-ra való átváltoztatása mellett nagy- és kis-barkóczyi előnévvel a magyar nemességet adományozta.

* **Elgázolás.** A kőfaragó-utcán tegnap délelőtt egy falusi szekér elütött egy kis leánykát: *Farkas* Sárkát. A rendőrség a vigyázatlan ember ellen az eljárást megindította.

* **Letört bimbó.** Mint részvétellel értesülünk, a köztisztviselőben álló Hoványi-családot gyász érte. Dr. *Zsögöd* Benő budapesti egyetemi tanár, kiváló jogtudós és neje *Hoványi* Jolán urnő szeretett leánykájuk, a 7 hónapos kis Leontin, Visegrádon meghalt. Temetése nagy részvét mellett ment végbe.

* **A Zajnai kanonok elleni merénylethez.** Tegnap számunkban részletesen megemlékeztünk arról a merényletről, amelyet Zajnai János kanonok ellen kísérelt meg egy *Molnár* József nevű napszámos ember. A nyomozást ez ügyben *Kápolnay* Gyula rendőrbiztos vezeti szokott erélyességével. Tegnap a vádlottat újból kihallgatták. Ez alkalommal is beösmerte tettét, azonban arról, hogy büntársai lennének, semmit sem akar tudni, noha a rendőrség ezt majdnem biztosra veszi. A délelőtti folyamán kihallgatta a rendőrbiztos a szemtanúk egy részét: *Radnay* Farkas és *Fetser* Antal kanonokokat s *Szemethy* Géza, *Mayer* Antal és *Nyáry* Ignácz udvari papokat, délután pedig a többi tanukat. A rendőrség erélyesen nyomoz tovább a büntársak után s tegnap délutánra már meg is idéztek többeket. — Molnárt már a tegnapi napon átkisérték az ügyész-séghez.

* **A Mária-kegykép jubileuma.** A kolozsvári *E-k* írja a következőket: Már említést tettünk arról, hogy *Majláth* Gusztáv erdélyi r. kath. püspök a folyó hó 26-án fényes egyházi ünnepélyt rendez a kegyesrendiek templomának főoltárára őrzött Mária-kegykép két-százéves jubileuma alkalmából. Mint most értesülünk a négy napig tartó ünnepélyekre már nagyban folynak az előkészületek minden vonalon. Az előkészületekből itélve Kolozsvár közönségének itt még alig látott fényes ünnepélyekre van kilátása. A mint halljuk úgy a nagyváradi bitoros-püspök, valamint a kassai és székesfehérvári püspökök nagyobb kísérettel fognak Kolozsvárra utazni s részt venni a nagyszabású egyházi ünnepélyeken. Maga gróf *Majláth* püspök hír szerint már e hó 22-én Kolozsvárra érkezik s az előkészületeket személyesen intézi. Az ünnepély legfontosabb része lesz a kegyképnek körmenetben való átvitele a főtéri plébánia templomba s onnan vissza a piaristák templomába. Az ünnepélyen való részvételre az összes közhatóságokat, hivatalokat és testületeket külön is meghívják. A körmenetben az egyes ipartársulatok a régi czéhek zászlói alatt vesznek részt. Az egyes misék alatt a kolozsvári dalkör és a r. kath. főgymnasium ifjusági dalárda fog felváltva énekelni.

* **A szegényügy rendezése.** A szegényügynek régen huzódó kérdése nyer legközelebb elintéztést. A belügyminisztériumban ugyanis most dolgoznak egy javaslaton, a mely hivatva lesz a szegényügyet végleg rendezni. Rendeletet intéznek valamennyi törvényhatósághoz, hogy az egyes vármegyék területén levő szegényeket írják össze s a létszámot közöljék a belügyminiszterrel. Ennek elkészülte után fognak hozzá a szegény ügy rendezéséhez.

* **Circus.** A lovarda előadásai nap mint nap nagy látogatottságnak örvendenek és méltán, mert kitűnő szórakozást nyújt mindenkinek. *Henry* igazgató saját idomításu lovaival tegnap este is bravúros mutatványokat produkált, leánya a szép *Henriette* pedig igazi tűzzel vakmerő lovaglásokot tesz. Ma volt a bemutatkozása a két *Crisuolo* nővérnek, kik lég-tornászattal, *mr. Alfréd Loyál* ügyes s vakmerő lovaglásával ejti bámulatba a közönséget.

* **Vesztett kutya garázdálkodása** *Nagy-Létán* egy házőrző kutya megmarta *Szabó* György és *Fülöp* János odaváló lakosokat. A kutyán végzett állatorvosi bonczolat kiderítette, hogy az veszettségben szenvedett s ennél fogva a megsérülteket felszállították a Pasteur-féle intézetbe.

* **»Hier« helyett »Jelen«.** Az aradi várban a mai katonai szemlén egy tartalékos a fölhívásnál »jelen«-t kiáltott »hier« helyett. Burda százados figyelmeztette a tartalékosokat, hogy »hier«-rel jelentkezzenek. Ennek ellenére hárman a fölhívásra jelennel feleltek. Mind a hármat becsukták 3—5 napra.

* **Hány kocsija van a vasutnak?** Van 2341 mozdony, 2341 szerkocsi felszerelés, 4412 személykocsi, 46 étkező és hálókocsi, 1620 podgyász és postakocsi, 47.984 teherkocsi, 5057 kölcsönkocsi, 219 egyéb forgalmi eszköze.

Gyulai Pál búcsúztatása.

A Kisfaludy-társaság tegnap tartott rendkívüli ülésének határozata értelmében, a társaság tagjai ma testületileg búcsúztak el Gyulai Páltól, a társaság volt elnökétől.

A tagok reggel fél 10 órakor gyülekeztek Szász Károly református püspök, alelnök lakásán. Eljött a Kisfaludy-társaság 16 tagja a búcsúzásra és pedig: Szász Károly, Beöthy Zolt, gróf Apponyi Albert, Radó Antal, Ábrányi Emil, Ágay Adolf, Berzeviczy Albert, Varga Gyula, Vértessy Arnold, Bajer József, Neugebauer László, Bársony István, Alexander Bernát, Herczeg Ferencz, Hegedüs István és Dóczy Lajos.

Tíz óra tájban gyalogosan vonult fel a társaság Gyulai Pálnak a szentkirályi-utca 13. számú ház III. emeletén lévő lakásába.

Az előszoba ajtaját maga az öreg ur nyitotta ki, a kit a tagok, a mikor megpillantották, megéljeneztek. Gyulai meleg kézzorítással üdvözölte a tisztelőket, azután bevezette őket dolgozó szobájába.

Itt Szász Károly mondta el a társaság nevében a búcsúbeszédet.

Beszédjét így fejezte be:

»A társaság tegnapi ülésében jegyzőkönyvileg örököltette meg érdemeidet, a melyet ezennel átadni van szerencsém.«

Szász Károly ezután borítékban átnyújtotta a Kisfaludy-társaság tegnapi rendkívüli közgyűlésének jegyzőkönyvi kivonatát.

Az éljenzés lecsillapultával Gyulai Pál zokogás között, el-elfuló hangon körülbelül a következőleg válaszolt:

Véghetetlen örömmre szolgál, hogy a társaság, a melynek tagjai között oly hosszú idő óta működöm, testületileg jött el hozzám, hogy búcsút mondjon. Én lemondó levelemben kifejtettem az okokat, a melyek arra készítettek, hogy a Kisfaludy-társaságnál viselt elnöki állásomról lemondjak. Hivatásomat mindig lelkiismeretesen töltöttem be s a társaság alapszabályait és hagyományait mindig szem előtt tartottam. Meggyőződésemet mindig őszintén kimondtam s ahhoz szilárdan ragaszkodtam. Mint ifju, sanyaru időkben léptem a küzdelmes pályára s azok, a kik velem egyidejűleg kezdték pályafutásukat, már mind öreg emberek, részben meghaltak. Én úgy mint fiatal korom óta eddig, úgy ezentul is a legnagyobb lelkiismeretességgel fogok hivatásomnak élni s époly buzgó tagja maradok a Kisfaludy-társaságnak, mint eddig voltam. Búcsúképp még arra kérem a társaságot, hogy ragaszkodjék szilárdan hagyományaihoz, a melynek alapján társaságunk a magyar irodalomnak diszére vált. Végül köszönöm azt a bizalmat, kitüntetést és jóindulatot, a melyben engem részesíteni méltóztattak.

A társaság még egyszer megéljenezte Gyulait, a ki újból kezét szorított a jelenvoltakkal s aztán rövid társalgás után a tisztelgők eltávoztak.

* * *

Ehhez csak annyit fűzünk, hogy nehéz megérteni, mi akart ez lenni. Először kényszer-

ritik, mint a haza ellen vétőt, hogy mondjon le, aztán a nagy keservesen benyújtott lemondást rögtön elfogadják, aztán pedig zokogva fájlalják az elváltást.

Finita la comedia.

EGYESÜLETEK.

Kath. körök nagygyűlése. A magyarországi Katholikus Körök és Olvasó-Egyesületek Országos Szövetsége az egyes körökhöz a következő felhívást küldötte: A magyarországi Kath. Körök és Olvasó-Egyesületek Országos Szövetségének ez évi nagygyűlése november hó 8-án fog megtartatni Budapesten, az Országos Központi Kath. Kör disztermében. Alapszabályaink 5. §-a értelmében a nagygyűlésre minden csatlakozott egyesület tetszés szerinti számban küldhet fel tagokat, kik közül minden egyesület részéről két erre felhatalmazott tag szavazati joggal bír. Tisztelettel kérjük a tekintetes elnökséget, hogy a szövetségi nagygyűlést a tagok tudomására hozni, őket a nagygyűlésen való mennél tömegesebb megjelenésre lelkesíteni, buzdítani sziveskedjék. Kérjük továbbá a tisztelt elnökséget arra is, hogy a nagygyűlésünkön szavazati joggal bíró tagokat megválasztani s arról minket mielőbb értesíteni sziveskedjenek. A nagygyűlésre f. évi október hó 30-ikáig lehet jelentkezni az Országos Központi Katholikus kör irodájában (Molnár-utca 11. sz.) Ugyanezen határidőig kérjük a felhatalmazott kiküldöttek neveit is velünk közölni. A még nem csatlakozott egyesületek ugyanezen határidőig beküldhetik a belépési nyilatkozatot s egyúttal mindjárt a megválasztott kiküldöttek neveit is. A részletes programot idejekorán fogjuk a résztvevőknek megküldeni. Kedvezményes utazási jegyekről, elszállásolásról stb. a központi iroda fog gondoskodni. Az idei nagygyűlés lesz Szövetségünknek első nagygyűlése. Ezen fogjuk megbeszélni további teendőink sorozatát, ezen a nagygyűlésen fogunk hozzá kezdeni a ránk váró feladatok megoldásához. Jelenjünk meg tehát mennél nagyobb számmal nagygyűlésünkön, tanúságot teendők a kath. egyesületi ügy fontosságáról, a mi katolikus hitünkről, lelkesedésünkről. — Isten velünk. Budapest, 1899. évi október hó 15-én. *A Magyarországi Kath. Körök és Olvasó-Egyesületek Országos Szövetségének Elnöksége.*

IRODALOM.

Arménia. Magyar-örmény havi szemle. Felelos szerkesztő és kiadótulajdonos: Szongott Kristóf. Október. Szamosujvár 1899. Todorán Endre »Auróra« könyvnyomdája. A füzet élén Simay Gergely közli magyar fordításban Szádurián meleg kedves dalát az »anyáról.« Majd dr. Molnár Antal folytatja örményországi utleírását, melyben Áni, a volt örmény metropolis romjait írja le. Érdekes főképp a régi örményromán stílusban épült székesegyház még elég ép romjainak ismertetése. Szinte sajnáljuk, hogy az előkelő irodalmi közleménynek ez már a befejezője. Józsa Jánosné a törökországi örmények nyomorgatásáról közöl egy eleven kis cikket, férje pedig egy lendületes kis költeménnyel járul a füzet érdekes tartalmához. Rövidebb cikkekben Petrubáry Lukács dr. azt vitatja, hogy a híres Koháry név a perzsa örmény kohár — v. gohárból származik, ami annyit jelent, mint: drágakő. Örménynek tartja a Sente Mágocs nevet is. Szamosujvár monografiájában a tevékeny szerkesztő, a város neve, czimere és jövedelméről nyújt tájékoztatást, valamint a város főbiráiról és polgármestereiről. A szöveget néhány csinos czinkografia élénkíti. A kisebb közlemények közül a Keletre magyart, valamint a Merza Lajos kitüntetéséről szólót, kinek Ő Felsége a kir. tanácsosi címet adományozta, a közügyek, főleg a közművelődés terén szerzett érdemeiért. A derék mérnök az Emléknek is oszlopos tagja. A derék folyóiratot melegen ajánljuk.

Igazságszolgáltatás.

A katonaszabadítók.

Már másfél éve lesz Raab Gyula dr. nagyvárad ezredorvos szenczációs letartóztatásának.

Hornung Salamon temesvári bukott kereskedő ugyanis üzletszerűen foglalkozott a katonaszabadítással esztendőnkön keresztül. Minden sorozás előtt beutazta a vidéket s dr. Raab Gyula nagyvárad ezredorvos megbízottjának adta ki magát, jó pénzért ajánkozott a besorozott legények kiszabadítására. Ily módon több ezer forint évi jövedelemre tett szert, mert az ujonczokat valami uton-módon több esetben sikerült a katonaságtól kiszabadítania. Tavaly azonban rajta vésztett, mire letartóztatták. Vallomása következtében letartóztatták dr. Raab Gyulát is, a ki még most is vizsgálati fogságban ül, noha folyton tagadta, hogy összeköttetésben állott akár Hornunggal, akár a panaszos parasztokkal. A temesvári kir. törvényszék Hornungon kívül vád alá helyezte Holcz Pál vojteki lakost Mátyás fiával, Ferch Miklós lippai lakost fiával, Rudolf Mátyás ujfalusi lakost fiával és Schmelze János lieblingi lakost Jován fiával együtt s egyúttal ma tartott nagy érdeklődés mellett végtárgyalást. A kihallgatott panaszosok s tanuk mind azt igazolták, hogy dr. Raab jóra való ember volt mindig s nem volt összeköttetésben Hornunggal.

Dr. Jakoby nagyvárad főörzsorvos példás tisztességű, megbízható orvosnak mondotta dr. Raab Gyulát, a ki minden körnek tiszteletét és bizalmát bírta. Viharos éljenzés harsant fel e szavakra, mely megújult, mikor a főörzsorvos hozzátette, hogy a dr. Raab által aláírt minden bizonyítványért ma is teljes jóállás vállal. Az éljenzés oly erővel tört ki, hogy az elnök a terem kiürítésével fenyegetődzött. Késő délután tartotta Csars alügyész vádbeszédét, a véderő elleni kihágásért és megvesztegetés miatt kérve a vádlottak megbüntetését. A védők meghallgatása után a törvényszék valamennyi vádlottat felmentette, mert őket Hornung csak becsapta s félrevezette, a mikor fiaik kiszakaditását ígerte, holott kisült, hogy csak egy szabadult ki, mert törött lába volt, egy másik pedig a katonaságnál halt meg, mert mellbajos volt s még se eresztették ki. Hornung ellen legfeljebb csalásért lehetne vádat emelni, de ez csak magánvádra lehetséges, a becsapottak pedig tagadják, hogy pénzt adtak neki. Az indokolás kiemeli, hogy dr. Raab megvesztegetését illetőleg semmi adat fel nem merült, sőt a kihallgatott feljebbvalói határozottan javára nyilatkoztak.

Igy valószínű, hogy a polgári büntető per ilyen eldőltevel a szerencsétlen ezredorvos ügye is jóra fordul és teljesen rehabilitálni fogják. Temesvárt csaknem mindenki meg van arról győződve.

TANUGY.

A nagyvárad felső kereskedelmi iskola bizottsága a napokban Hoványi Géza dr. elnöklete alatt ülést tartott, melyen több figyelemre méltó határozatot hoztak. Nevezetesen, hogy november elsőtől fogva esti tanfolyamot fognak létesíteni, melyen nemcsak azok vehetnek részt, a kik a kereskedelmi szaktárgyakban óhajtják magukat kiképezni, hanem általában mindazok, kik a kereskedelmi szakműveltséget is meg akarják szerzeni. A szaktanfolyam tehát szélesebb értelemben; a kereskedelmi ismeretek terjesztésére törekszik s e cél a lehető legolcsóbb módon

igyekszik elérhetővé tenni. A bizottság továbbá elfogadta dr. Kovács János azon előterjesztését, hogy a tanári kar az ifjúsággal időnkint *matinékat* rendezzen, melyeknek célja az ifjúság továbbképzése. E matinékon a közönséget is szívesen fogják látni csekély beléptídj mellett, melyet az ifjúság kebelében létesített segélyegylet javára fognak fordítani. Elhatározták továbbá szintén a buzgó igazgató javaslatára, hogy október 29-én a Kereskedelmi Csarnok disztermében *Pelófi emléknepet* rendeznek a tanári kar és az ifjúság közreműködésével, melyre a közönséget is meghívják. Szóval a felső kereskedelmi iskola igazgatója és lelkes tanári kara áldozatkészséggel megragad minden helyes eszközt, mely által fontos feladatát nemcsak az intézetben, hanem a kulturális és társadalmi téren is szolgálja. E törekvésében bizonyára mindenütt támogatásban és elismerésben fog részesülni.

MULATSÁG.

A kereskedő ifjak kolonja. A nagyvárad kereskedő ifjak mint minden évben, úgy az idén is megtartják szokott colon estélyeiket. Ez alkalommal Sára Miklós táncztanár vezetése alatt a Zöldfa szálloda nagyterme áll rendelkezésükre. A buzgó rendezőség mindent elkövet az estélyek sikere érdekében. A meghívókat a napokban már szét is küldik. Egyben kéretnek mindazok, akik meghívókra igényt tartanak s azt feledékenységéből nem kaptak, a rendezőséghez fordulni sziveskedjenek. Jó cigányról, valamint különböző meglepetésekről már gondoskodva van. Ifj. Voszka Ferencz, a vigalmi bizottság jegyzője.

REGÉNY-CSARNOK.

Huszonhat nap a sivatagon.

Sven Hedin utazása a Pamir-fensíkon. 2

Másnap az utolsó előkészületeket tettük meg Merketben. Élelmi szert felcsomagoltunk bőségesen, azonfelül négy vasládában összesen 445 liter ivóvizet vittünk magunkkal, a mi 25 napra elegendő. Az egyetlen itt járt európai, Pozseválszkij orosz ezredes utleírása. valamint a térképek szerint Merkettől a Chotandarja folyóig egyenes vonalban 287 kilométert tett a pusztai ut s így ha naponta csak 20 kmt. haladunk is, az egész ut nem vesz igénybe tizenöt napnál többet. Vízkielégítést tehát bőségesen elég vala. Ilyen számítások egészen felvidámitottak s az egészet könnyűségnek néztük. A valóságban pedig 26 napig tartott az ut, majdnem kétannyi ideig, mint a mekkorára mi számítottuk.

10-én már jóval napkelte előtt élet és mozgás uralkodott szállásunkon. Mivel az összes készletek 25 napra voltak számítva, a tevék meglehetősen terhet cipeltek. Ruhákon és élelmi szerekben magammal vittem két fényképező gépet 1000 lemezzel, néhány könyvet, egy svéd újság egész évfolyamát, három puskát, hat revolvert, két láda lőszert s egész halom más tárgyat.

Udvarunk, a határos utcák s a háztetők tele voltak kíváncsiakkal, a kik elutazásunkat látni akarták. »Ezek sem jönnek vissza többet!« lehetett hallani; »a tevék azok lomtól mozogni sem lesznek képesek a homokban!« De az indulás pillanatában mind da-tieneket (kinai bronzpénz, a közepén kilyukasztva) szórtak ránk szerencse kívánatul s »szerencsés utat!« kiabáltak.

A tevéket négyenkint kötöttük egymáshoz egy-egy kötéllel, mely a hátsónak orrán keresztül szurt fácskától az elsőnek farkához volt erősítve olyan csomóval, mely magától feloldódott, ha az állat elesett.

Emelt fővel, nyugodt lépésben haladtak keresztül a tevék a falu utcáin; a lakosok némán állottak kint, mint valami temetési

menetnél. Ha karavánunkra visszagondolok, valóban alig tudom máshoz hasonlítani, mint temetési menethez. A tompa, kellemetlen hangú karaván kolompok még ma is fülembe zúgnak — s valóban, a karaván legnagyobb része örök sirját ment felkeresni a végtelen homok-tengeren.

Gyönyörű tavaszi idő volt; friss, vetés borította a szántóföldeket, az enyhe szellőben legyek s már rovarok zümmögtek. A legszebb ázsiai tavasz, a remény idő szakában indulunk utnak olyan vidék felé, hol az élet évezredes nyugalomban szendereg, a hol minden homokbuczka egy-egy sirhalom s a melylyel összehasonlítva a legzordabb téli is mosolygó tavasznak látszott volna.

Az idő frissítőleg hatott a tevékre is. Egymás után kettő szakította el magát a karavántól s indult örült vágatásnak. Szerencsére ilyen kellemetlen kergetősi csak az első napon fordult elő. A hosszú menetek s a teher csakhamar lehűtötték a pezsgő jó kedvet.

Első napokban lehetőleg a homokpuszta szélén haladtunk, amennyire t. i. utam keleti iránya megengedte. Körülbelül husz kilométernyi menet után táborot ütöttünk, kutat ástunk, hogy friss vizünk legyen (itt sehol sem kellett két méternél mélyebb rétegekig hatolnunk s már a legjobb ivóvizet találtuk), aztán a nap többi részét pihenésre és étkezésre fordítottuk.

13-án Jolleszi megkezdte a kellemetlenségeket. Ő ugyanis Izlam Bai tevéjét vezette. Mivel Izlamnak a nyeregből jobb kilátása volt, gyakran más irányt parancsolt Jolleszi nak, mint a melyet az választott. Ez persze bosszantotta az ingerlékeny puszta lakót, eldobta magától néhányszor a tevé kötelét, a homokra vetette magát s azt mondta, hogy hát akkor vezesse Izlam a tevéjét maga.

(Folyt. köv.)

Transzváli háboru.

London, okt. 19. A milícia behívása itt nagy izgatottságot keltett. Némely körökben azt hiszik, hogy ez a lépés valamely idegen hatalmasság beavatkozásának lehetőségére, vagy valamely bekövetkező bonyodalomra vezető vissza. Ez a felfogás azonban alaptalan, mert a milícia behívásának csak az a célja, hogy az angol helyőrségeket, a melyeknek létszáma néhány ezrednek Dél-Afrikába való kiküldése következtében csökkent, újra kiegészítsék. Ugyanilyen intézkedést tettek 1882-ben és 1885-ben, a mikor a rendes csapatoknak nagyrésze Egyiptomban volt.

London, okt. 19. A lapokhoz érkezett újabb pretóriai jelentés szerint Mafekingben alig néhány lövés után tüzték ki a fehér zászlót. Azután kiküldtek egy búr csapatot alkudozó lobogóval, hogy kérdést intézzen a városhoz, meg akarja-e magát adni. A búrok azonban nem kaptak választ. A követül kiküldött burghernek lekötötték a szemét és csak hat óra múltán bocsátották szabadon. A búrok erre ágyukat a város felé irányították, a hol, mint látni lehetett, védelmi czélokra való tábori vasut építésén dolgoznak.

London, okt. 19. A Reuter-ügynökségnek azt jelentik a glencoei táborból, hogy a búrok előőrsei a táborlól hét mértföldnyire állanak. Legközelebb ütközet várható. (M. T. I.)

London, okt. 19. A búrok több helyen folytatták a csatározást s már ők is Maxim-féle ágyukkal lönek. *White* elhatározta, hogy holnap újra a búrok ellen vonul és megkoczkáztatja a csatát. Mafeking erődöt a búrok újra ostromolják.

London, okt. 19. A Kln. Ztg. az angolokról igen rokonszenvesen ír, mint a kik a civilizációt Dél-Afrikában is életök veszélyeztetésével terjesztik.

TAVIRATOK.

A trónörökös házassága.

London, okt. 9. Bécsből jelentik a Daily Cronicle-nak, hogy a király megtagadta beleegyezését *Ferencz* Ferdinánd trónörökösnek *Chotek* grófnővel való házasságába.

Stefánia kir. hercegnő esküvője.

Budapest, okt. 19. (Saját tud. táv.) Éjfélkor érkezett távirati értesüléseink szerint *Stefánia* kir. hercegnő esküvője nov. 22-én lesz *Londonban*.

A képviselőház bizottságaiból.

Budapest, október 19. (Saját tud. táv.) A képviselőháznak ma két bizottsága kezdte meg üléseit. Az a pénzügyi bizottság ma délelőtt ült először össze, hogy tárgyalás alá vegye az 1899-iki költségvetésről szóló törvényjavaslatot. A bizottság működését nagyon megnehezíti az a körülmény, hogy a tagok között mindeddig nem osztották ki az egyes miniszteri tárczák költségvetésének megokolását. Nem hiszszük azonban, hogy ezen a bizottság tulságosan fennakadna. A jog, törvény és igazság korszakában könnyen tulleszi magát az ember az ilyen csekélységen és a bizottság kétségkívül gyorsan ledarálja a milliós számtételek tömegét és még elég jókor készül el jelentésével. Hiszen még azon a közjogi abszurdumon sem akadt fel senki, hogy az idej költségvetési törvényt beuyjtották a nélkül, hogy a közös költségvetés tételét beállították volna. Ugyancsak ma kezdte meg a tanácskozását a házszabályok revíziójára kiküldött bizottság is, melynek feladata, hogy a házszabályokat a kuriai bíraskodásról szóló törvényjavaslat rendelkezéseivel összeegyeztesse.

Budapest, okt. 19. (Saját tud. távirata.) A pénzügyi bizottság ma kezdte meg tárgyalni a jövő évi költségvetést. Az ülésen *Falk* Miksa elnökölt.

Komjáthy Béla tiltakozott a közös költségeknek a törvényes és alkotmányos ellenőrzés kijátszásával való fölvétele ellen.

Szell Kálmán miniszterelnök kijelenti, hogy a helyzet kényszere hozta magával, hogy a delegációk előtt nem ülésezhetek, de a közös költségek nem fognak felvétetni a költségvetésbe, míg a delegációk meg nem szavazták.

Ezután megkezdtek a költségvetés részletes tárgyalását. A közösügyes kiadásoknál *Juszth* Gyula azt kérde, igaz-e, hogy a kormány hozzájárult a katonatisztek fizetésemeléséhez? Ezt ő képtelenségnek tartja, különösen addig, míg pl. a közigazgatási tisztviselők helyzetén nem javítanak. Erre nézve határozott választ kér.

Szell Kálmán miniszterelnök erre nézve azt feleli, hogy miután a tételt a delegációkig függőben kell tartani, erre nézve nem nyilatkozhatik. A tételt függőben hagyták.

Verseny Berlin—Tata között.

Budapest, okt. 19 (Saját tud. táv.) A Berlin—Tata közti messzehajtó versenyben a fogatok egymásután állnak ki s csak az orosz szilisztei birtokos *Burdik* Pál fogata bírja elég jó kondícióban. Eddig kidőlték *Károlyi* László gróf fogatai; *Auersperg* Engelbert herceg fogata, mely az első helyen haladt, *Vachtler* lovag és *Stursboy* Chamare gróf fogatai.

Krieghammer Budapesten.

Budapest, okt. 19. (Saját tud. táv.) *Krieghammer* közös hadügyminiszter ma Budapestre érkezett. Kihallgatáson volt, azután *Lobkovitz* herceg hadtestparancsnokkal konferált. Ezután a képviselőházba ment, hol a pénzügyi bizottság tárgyal s ott érkezett *Lukács* pénzügyminiszterrel.

Osztrák dolgok.

Bécs, okt. 19. (Saját tud. táv.) *Clary* gróf, a minisztertanács elnöke ma délután *Basevi*, *Malfatti* és *Salvadori* képviselőkkel fog értekezni.

Bécs, okt. 19. (Saját tud. táv.) A német néppárt klubjának tegnapi üléséről a következő kommunikét adták ki: Az új kormány nyilatkozatát behatóan és hosszasan megvitatták. A vita folyamán több oldalról rámutattak e nyilatkozat elégtelen voltára és szükségét hangoztatták annak, hogy a párt a kormánnyal szemben szigorúan tartózkodó álláspontot foglaljon el.

A Mercier—Gohier-ügy.

Páris, október 19. *Mercier* tábornok fia *Urbain Gohier*-rel vívott párbajában melle jobboldalán megsebesült. Az orvosok remélik, hogy nemsokára fölépül. (Magy. Táv. Ir.)

Egy angol hadihajó vizrebocsátása.

Devonport, október 19. Tegnapi délután szerencsésen vizrebocsátottak egy első osztályú hadihajót, a melyet *Balwark* névre kereszteltek. (Magyar Táv. Ir.)

Az afrikai francia expedíció

Páris, október 19. A lapok örömeiket fejezik ki a felől, hogy *Voulet* és *Chanoine* halála véget vetett egy bajos helyzetnek és befejezésre juttatott egy ügyet, a mely alkalmas volt arra, hogy konfliktust támaszson és újabb mozgalmat idézzen elő Franciaországban. (M. T. I.)

A pestis.

Rio de Janeiro, okt. 19. Santosban hivatalosan konstataáltak a bubo-pestis fellépését. (M. T. I.)

KÖZGAZDASÁG.

Buja növényzet, csekély termés. A tulbuja növényzet megtermése többnyire csekély szokott lenni. Bizonyítja ezt elégedőleg az idej buzatermés is, a mely sokhelyt tulbujasága miatt szorult szemet, ocsut, szóval mennyiségileg és miuőségileg is ki nem elégítő termést adott. De nem mindenütt volt ez így, csupán ott, a hol a talaj humuszban nagyon gazdag, ásványi alkotó részekben, különösen pedig foszforban aránylag szegény volt. Mig egyes vidékeken soha nem látott nagy termés volt, 16—18 mm. holdanként, addig más vidékeken, ott a hol a talajt kitűnően tartották és tartják, mindössze 4—5 mm. gazos, szorult szemet arattak. S mind e körülménynek közvetlen oka a buzának tulbujasága, ebből kifolyólag a megdőlés, a rozsdá volt. Valóban gondolkozóba kell esnünk, hogy miért nem tett a megdőlés, rozsdá mindenütt egyforma kárt, miért sujtot csupán egyes vidékeket s miért tett még egy és ugyanazon határban is különböző károkat.

Nézetem szerint e körülménynek oka egyedül a talaj humusz mennyisége által befolyásoltatott; mennél humuszusabb és foszfor-szegényebb volt valamely talaj, annál inkább megdől rajta a tulbuja buza és ellenkezőleg.

Köztudomású dolog, hogy a bánátnak kövér, aránytalanul sok humuszt s aránylag kevés foszfort tartalmazó földjei adták a legtöbb ocsút. Gyenge termés volt a dunántul is, mert ezek a földek is kövérek a folytonos intenzív művelés és bő istállótrágyázás miatt. Ellenben az ország északibb részében, a kevésbé humuszdus s így legalább aránylag foszforban s egyéb ásványi alkotó részekben gazdagabb talajok bámulatos terméseket szolgáltattak. Itt is azonban a hegyitalajok, nem pedig a völgyek adták a jobb terméseket, mert utóbbi helyeken a hegyekből leömlött iszapolt talajban a megdőlés és a rozsdá károsította a búzát.

De hogy a talajnak ásványi alkotó részébeni gazdasága milyen mértékben gátolta a megdőlést és a rozsdá elterjedését, azt leginkább bizonyítják az elmúlt évbéli műtrágyázási kísérletek.

Néhány gazdatársam volt szíves adatait rendelkezésemre bocsájtani, melyeket — mert nagyon tanulságosak — ime itt közlök.

Egy marosmenti birtokos ismerősöm, tavaly ősszel 48 kat. hold búzavetés alá 100 mm. szuperfoszfátot szórattott ki. Learatott pedig 768 mm. búzát, vagyis 16 mmt. kat. holdanként. A számtalan kísérletet lehetne itt felsorolni, a melyek mind azt bizonyítják, hogy a talajnak ásványi alkotórészekbeni gazdasága nagy mértékben akadályozza a búza megdőlését s a rozsdá fellépését.

Az előbbi táblán a kellő mennyiségű humusz és a kövér időjárás mellett elegendő mennyiségű foszfor is állott a búza rendelkezésére, az erőteljesen fejlődött s így ellentállott a megdőlésnek és rozsdának, ellenben a második esetben a dus humusztartalom buja fejlődésnek indította ugyan a búzát, de a talajnak aránylag kevés foszforsavtartalma miatt a szár gyenge maradt, nem bírta el a nehezülő kálást, megdől, a rozsdá elhatalmasodott rajta, a szem megszorult.

Egy másik ismerősöm a szuperfoszfátot területről aratott 14 mm. első osztályú búzát, a nem szuperfoszfátottról 8 mm. másodrendűt. De számtalan kísérletet lehetne itt felsorolni, a melyek mind azt bizonyítják, hogy a talajnak ásványi alkotórészekbeni gazdasága nagy mértékben akadályozza a búza megdőlését s a rozsdá fellépését.

Az elmondottakból tehát az következik, hogy nagyon buja föld csak úgy adhat nagy terméseket, ha ásványi alkotó részekben, nevezetesen foszforban is gazdag, ellenkezőleg a tubuja, de erőtlen vetés megdől, rozsdá lepi meg s szorult szemű kis termést fog adni.

Reich Jenő és Társa Tőzsde jelentése.

— A Tiszántúl eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

Budapest, október 19.

Az irányzat csendes.	
Osztrák hitel	368. 1/2
Magyar hitel	372. 3/4
Allamvasut	339. —
Rimamurányi	336. 1/2
Magyar jelzálog	235. —
Salgótarjáni	341. —
Wagon-kölcsön	623. —
Villamosvasut	225. —
Magyar leszámítoló	251. 1/2
Iparbank	104. 25
Budapest közuti	404. 50
Kereskedelmi	101. 50
Délivasut	65. 08

Helyesítők.

Budapest, október 19.

Gabona. Gyenge.	
Búza októberre	8.16
Búza áprilisra	8.60
Új tengeri	5.14
Rozs okt.	6.52
Zab okt.	4.93
Káposzta, reepeze, aug.	—
Készáru 25,000 mm. változatlan.	—

Bécs, október 19.

Érték. Javult.	
Osztr. hitel	361. 20
Magyar hitel	364. —
Allamvasut	322. —

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1899. október 19-én.

Magyar aranyjárdék 4%	115. —
Magyar koronajárdék	94. 30
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4/10%	119. 50
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	98. 75
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	119. 25
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	93. 50
Italmérési jog megváltási kötvény	98. 50
Horváth-szlavón földtehermentési kötvény	95. 50
Magyar nyeresémi-sorsjegy-kölcsön	161. —
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek kölcsön	136. 75
Osztrák járadék papirban	99. —
Osztrák járadék ezüstben	98. 75
Osztrák járadék aranyban	117. —
Osztrák korona járadék	98. 75
Osztrák államsorsjegyek	134. 50
Osztrák magyar bankrészevény	905. —
Magyar hitelbankrészevény	364. 75
Osztrák hitelintézeti részevény	361. 40
Párisi vista	322. 50
20 frankos arany (Napoleond'or)	9. 57

Németbirodalmi márka	120. 80
London vista	47. 80
20 márkás arany	11. 77

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCKICS GYULA.

Henry lovardája

Nagyváradon.

Saját épített s a legnagyobb kényelemmel berendezett lovardájában,

ma pénteken 1899. október hó 20-án,

1-ző nagy

High-Life estély

alá Cirque Franconi Paris.

Nagyszerűen válogatott műsorral.

C. akis első rendű művészek és művésznők fellépte. Nagyszerű ló idomítás. 15 bohóc komikus jelenetei, 3 August.

Nagy ballett betétek 32 ifju ballettáncosnő és 2 prima-ballerina által.

A circus csak rövid ideig marad Nagyváradon.

Pénztárnyitás 7 órakor. Kezdeté 8 órakor.

Helyárak: Zártszék 1—3-ik sorig számozva 1 frt I. hely 80 kr., II. hely 50kr., karzat 25 kr. Katonák őrmestertől lefelé és gyermekeknek: Zártszék 60 kr., I. hely 40 kr., II. hely 30 kr., karzat 20 kr.

Naponta kivétel nélkül este 8 órakor, ünnep és vasárnapokon délután 4 és este 8 órakor leend előadás. — Jegyek valamennyi ülőhelyre előre válthatók délelőtt 10 óratól délután 6-ig *Pauker Daniel* papirkereskedésében a Szent László-téren.

A nappali pénztár délelőtt 11 óratól délután 1-ig és este 7 óratól az előadás végéig lesz nyitva.

Holnap nagy előadás.

Számos látogatásért esd mély tisztelettel

Henry,
tulajdonos és igazgató

Legtisztabb
Legjobb
Legolcsóbb

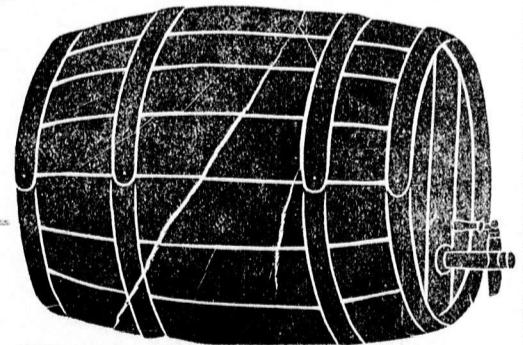
BOROK

Magyar
Hamisítatlan
Hegyi

CZEGLÉDY SÁNDORNÁL

„Zöldfa“-szálloda, Nagyvárad,

Kényelmes szobák, modern étterem, kávéház.

56 literen felül adónélkül.

Olcsó árak!

56 literen felül adónélkül.

ÁR J E G Y Z É K:

Saját termésű hegyi ujbór literje kicsinyben	— frt 36 kr.	nagyban	— frt 32 kr.
1885. Nagyváradai fehér	— frt 40 kr.	„	— frt 36 kr.
1886. Érmelléki fehér	— frt 50 kr.	„	— frt 46 kr.
1886. Erdélyi fehér	— frt 40 kr.	„	— frt 32 kr.
1885. Ménesi veres	— frt 60 kr.	7/10 palack	— frt 50 kr.
1886. Sashegyi veres	— frt 50 kr.	„	— frt 40 kr.
1885. Diószegi bakkr	1 frt — kr.	„	— frt 80 kr.
1886. Erdélyi rizling	1 frt — kr.	„	— frt 80 kr.
1880. Szomorodni	2 frt — kr.	„	1 frt 50 kr.

Lakodalmak alkalmával

és azonkívül

bankettek és társasébédek, a legfényesebb kiállításban úgy a „Zöldfa“-szállodában, mint magánlakásokon jutányos árban elvállaltatnak.

Allandó előfizetők étkezésre elfogadtatnak.

Két éves, gyökeres legfinomabb különféle fajú szőlővesszők kaphatók.